

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2009
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

**Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος *Πρωταγόρας* 322b6-323a3**

Ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας,» ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.» Οὕτω δὴ, ὧ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἷ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῆ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς —εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι— ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἣν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προοσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Ὅτ' οὖν ἄθροισθεῖεν ... κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.»

Μονάδες 10

B. Να απαντήσετε στα παρακάτω:

B1. Ποιο είναι το περιεχόμενο των όρων «αἰδώς» και «δίκη» και ποιος ο ρόλος τους στη συγκρότηση των πολιτικών κοινωνιών;

Μονάδες 10

B2. Πώς δικαιολογείται η διά νόμου θανάτωση όσων δεν μετέχουν στην αιδώ και τη δίκη, παρόλο που όλοι τις έχουν δεχτεί ως δώρα από τον Δία;

Μονάδες 10

B3. «ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν ... ἢ μὴ εἶναι πόλεις». Με βάση το χωρίο του πρωτότυπου κειμένου και το μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί, να αναλύσετε τη θέση των δύο συνομιλητών, του Σωκράτη και του Πρωταγόρα, για το διδακτό ή το μη διδακτό της αρετής.

Πλάτωνος Πρωταγόρας 319c7-319d7

«Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν. Όταν όμως πρέπει να αποφασιστεί κάποιο ζήτημα που αφορά τη διοίκηση της πόλεως, σηκώνεται και δίνει τις συμβουλές του γι' αυτό εξίσου και ο οικοδόμος, και ο σιδεράς, και ο έμπορος ή ο ναυτικός, και ο πλούσιος, και ο φτωχός, και αυτός που είναι από μεγάλο γένος, και αυτός που δεν είναι από κάποια γενιά σπουδαία. Και κανένας δεν τους ψέγει γι' αυτό, όπως τους προηγούμενους: γιατί εσύ, χωρίς να έχεις διδαχτεί από πουθενά αυτό το πράγμα και χωρίς να έχεις δάσκαλο σ' αυτό το θέμα, θέλεις

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

τώρα να δώσεις και συμβουλές. Άρα, είναι προφανές πως δεν θεωρούν ότι το πράγμα αυτό είναι κάτι που διδάσκεται.»

Μονάδες 10

- B4.** Να αναφερθείτε στην επαγωγική μέθοδο του Σωκράτη ως εργαλείο αναζήτησης των ηθικών εννοιών.

Μονάδες 10

- B5.** Να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της νέας ελληνικής γλώσσας, απλό ή σύνθετο, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ἀθροισθεῖεν, σκεδαννύμενοι, διεφθείροντο, ἀπόλοιτο, ἄγοντα, δοίη, νενέμηνται, θῶ, μετεχόντων, γένοιντο.

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα IV, ii 25-27

Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἄγνοεῖν ἑαυτόν. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερόν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ πάσχουσιν ἄνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἑαυτοὺς τά τε ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι καὶ διαγιγνώσκουσιν ἅ τε δύνανται καὶ ἅ μὴ· καὶ ἅ μὲν ἐπίστανται πράττοντες πορίζονται τε ὧν δέονται καὶ εὖ πράττουσιν, ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι ἀναμάρτητοι γίνονται καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τά τε ἀγαθὰ πορίζονται καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται.

- Γ.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Γ1.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- ἔφη** : το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα.
- εἰδέναι** : το τρίτο ενικό πρόσωπο ευκτικής του ίδιου χρόνου.
- πάσχουσιν** : το δεύτερο ενικό πρόσωπο ευκτικής μέλλοντα.
- ἐψεῦσθαι** : το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελικού.
- διαγιγνώσκουσιν** : το δεύτερο ενικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

Γ1.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- τὴν δύναμιν** : την κλητική ενικού.
- πλεῖστα** : την αιτιατική ενικού του αρσενικού γένους στον θετικό βαθμό.
- οἱ εἰδότες** : τη δοτική πληθυντικού.
- ἃ** : τη δοτική ενικού στο ίδιο γένος.
- κακῶς** : τον υπερθετικό βαθμό.

Μονάδες 5

Γ2.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:

ἀγνοεῖν, διὰ τὸ ἐψεῦσθαι, ἑαυτοῖς, ὧν (το πρώτο κατά σειρά), **ἀναμάρτητοι, τῶν ἄλλων.**

Μονάδες 6

Γ2.β. «ὅτι διὰ μὲν τὸ εἶδέναι ... ἄνθρωποι», «καὶ ἃ μὲν ἐπίστανται»: να αναγνωρίσετε το είδος και τον συντακτικό ρόλο των προτάσεων.

Μονάδες 4

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνον με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης**.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ